

2025 III 17 - 1100

२०२५ . ०३ . १७ - ११००

N 870

Seat No.

बैठक क्र.

--	--	--	--	--	--	--	--

Time : 2 Hours

SOCIAL SCIENCES (73) GEOGRAPHY PAPER-II (M)

वेळ - २ तास

सामाजिक शास्त्रे (७३) भूगोल पेपर-२ (म)

(REVISED COURSE)

Pages - 8

Total Marks : 40

पृष्ठे - ८

एकूण गुण - ४०

सूचना :-

- (1) सर्व प्रश्न/कृती सोडविणे आवश्यक आहे.
- (2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
- (3) प्रश्न क्रमांक 4(अ) साठी पुरविण्यात आलेल्या बाझील नकाशा आराखड्याचा वापर करून तो मुख्य उत्तरपत्रिकेस जोडावा.
- (4) प्रश्न क्रमांक 6(अ) साठी पुरविण्यात आलेल्या आलेख कागदाचा वापर करून ती पुरवणी मुख्य उत्तरपत्रिकेस जोडावी.
- (5) नकाशा काढण्यासाठी स्टेन्सिलचा आवश्यक तेथे वापर करण्यास परवानगी आहे.
- (6) प्रश्नांची उत्तरे लिहिताना आवश्यक तेथे आकृत्या, आलेख काढावेत.
- (7) प्रश्नांचे उत्तरे निळ्या किंवा काळ्या शाईच्या पेनने लिहावीत.
- (8) आकृत्या, आलेख व नकाशा इत्यादी कार्य करण्यासाठी शिस पेन्सिल किंवा रंगीत पेन्सिल वापरण्यास हरकत नाही.
- (9) पेन्सिलने लिहिलेली उत्तरे ग्राह्य धरण्यात येणार नाहीत.

1. दिलेल्या पर्यायांपैकी योग्य ते पर्याय निवडून विधाने पूर्ण करा व उत्तरपत्रिकेत पुन्हा लिहा :

4

(1) भारत व ब्राझील या देशाची राजवट ..... प्रकाराची आहे.

(i) लष्करी

(ii) साम्यवादी

(iii) प्रजासत्ताक

(iv) अध्यक्षीय

(2) हिमालयामुळे उत्तरेकडून येणारे ..... वारे अडविले जातात.

(i) अतिथंड

(ii) अतिउष्ण

(iii) उष्ण व कोरडे

(iv) बाष्पयुक्त

(3) ब्राझील देशाची अर्थव्यवस्था ही प्रामुख्याने ..... व्यवसायावर अवलंबून आहे.

(i) प्राथमिक

(ii) द्वितीयक

(iii) तृतीयक

(iv) चतुर्थक

(4) ब्राझीलचा क्षेत्रफळाच्या दृष्टीने जगात ..... क्रमांक आहे.

- (i) पाचवा
- (ii) सातवा
- (iii) सहावा
- (iv) चौथा

2. वेगळ्या घटक ओळखा :

4

(1) क्षेत्रभेटीसाठी आवश्यक साहित्य :

- (i) प्रश्नावली
- (ii) कॅमेरा
- (iii) संगणक
- (iv) नोंदवही

(2) ब्राझीलमधील नद्या :

- (i) अॅमेझॉन
- (ii) पॅराग्वे
- (iii) उरुग्वे
- (iv) गंगा

(3) प्राथमिक व्यवसाय :

- (i) शेती
- (ii) खानकाम
- (iii) पर्यटन
- (iv) मत्स्य व्यवसाय

(4) वस्त्यांच्या केंद्रीकरणासाठी प्रमुख घटक :

- (i) पाण्याची उपलब्धता
- (ii) प्रतिकूल हवामान
- (iii) सुपीक जमीन
- (iv) अनुकूल हवामान

3. चूक की बरोबर ते सांगा (कोणतेही चार) :

4

- (1) भारतातील लोकसंख्येत तरुणाईचे प्रमाण जास्त आहे.
- (2) ब्राझील व भारत या दोन्ही देशात एकावेळी समान ऋतू असतात.
- (3) मॅनॉस हे निग्रो व अ‍ॅमेझॉन या नद्यांच्या संगमावरील बंदर आहे.
- (4) ब्राझीलमध्ये लिंगगुणोत्तर जास्त आहे.
- (5) ब्राझील हा वाघ व सिंह हे दोन्ही प्राणी असणारा जगातील एकमेव देश आहे.

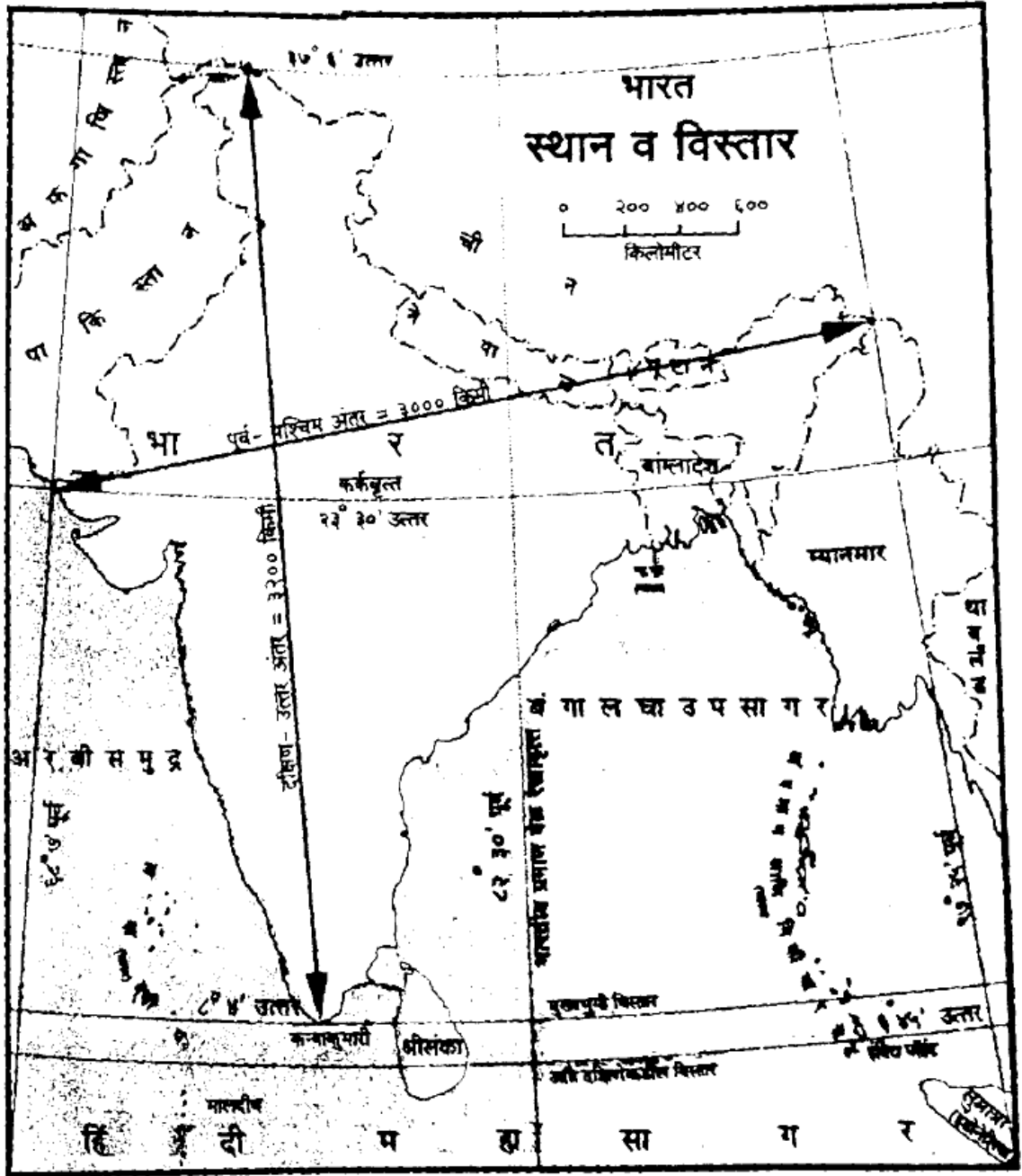
4. (अ) तुम्हास पुरविलेल्या ब्राझीलच्या नकाशा आराखड्यात पुढील घटक दाखवा व चिन्हांची सूची तयार करा (कोणतेही चार) :

4

- (1) पंपास
- (2) माराजॉ बेट
- (3) ब्राझीलची राजधानी
- (4) पिको दी नेब्लीना
- (5) पॅराना नदी
- (6) मारान्हाओ राज्य

(आ) दिलेल्या नकाशाचे वाचन करून त्याखाली दिलेल्या प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

4

प्रश्न :

- (1) वरील नकाशा काय दर्शवितो ?
- (2) भारतातील सर्वात दक्षिणेकडील टोक कोणते ?
- (3) भारतातील पूर्व-पश्चिम अंतर किती आहे ?
- (4) भारताची प्रमाणवेळ कोणत्या रेखावृत्तावरून निश्चित केली आहे ?
- (5) भारताच्या पश्चिमेला कोणता समुद्र आहे ?

5. भौगोलिक कारणे लिहा (कोणतेही दोन) :

- (1) हिमालयातील नद्या बारमाही वाहतात.
- (2) ब्राझीलमध्ये उष्णकटिबंधीय वादळे कमी प्रमाणात होतात.
- (3) ईशान्य ब्राझीलमध्ये वस्त्या विरळ आहेत.
- (4) ब्राझीलमध्ये जलमार्गांचा विकास झालेला नाही.

6. (अ) खाली दिलेल्या सांख्यिकीय माहितीच्या आधारे साधा स्तंभालेख काढा व खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

भारत—साक्षरता प्रमाण (1981 ते 2016)

वर्ष	साक्षरता (टक्केवारी)
1981	40.8
1991	48.2
2001	61.0
2011	69.3
2016	72.2

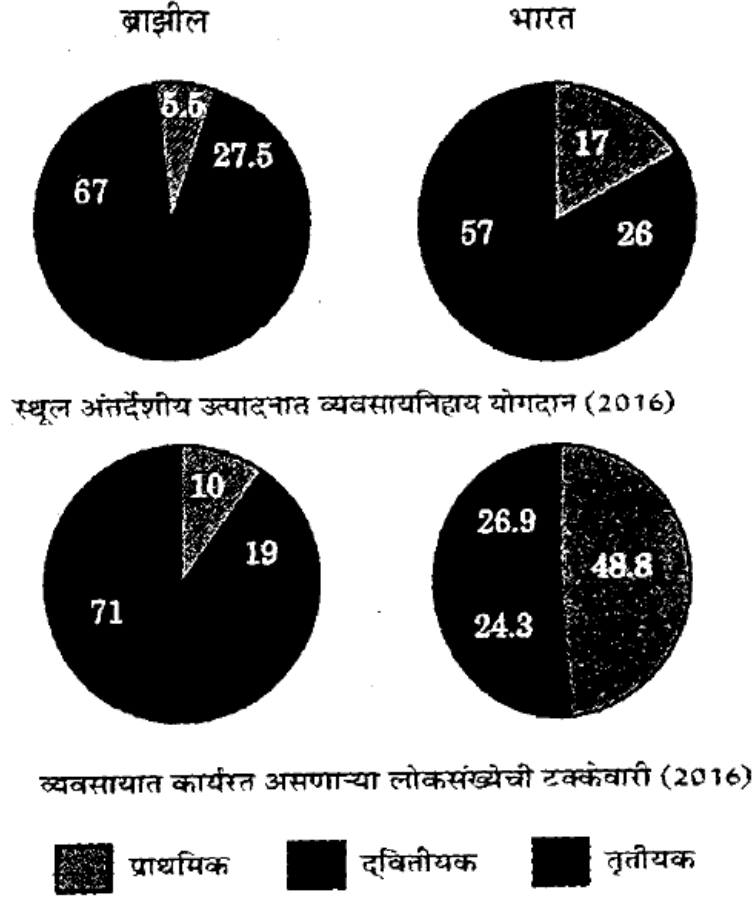
प्रश्न :

- (1) वरील आलेख काय दर्शवितो ?
- (2) 1991 साली भारताची साक्षरता किती होती ?
- (3) 1991 ते 2001 या दशकात भारताच्या साक्षरतेत किती टक्क्यांनी वाढ झाली आहे ?

7/N 870

किंवा

(आ) दिलेल्या आकृतीचे वाचन करून त्याखाली दिलेल्या प्रश्नांची उत्तरे लिहा : 6

प्रश्न :

- (1) प्राथमिक व्यवसायात गुंतलेल्या लोकसंख्येची टक्केवारी कोणत्या देशात जास्त आहे ?
- (2) स्थूल आंतरदेशीय उत्पादनात कोणत्या देशात तृतीयक व्यवसायांचे योगदान जास्त आहे ?

P.T.O.

8/N 870

- (3) स्थूल आंतरदेशीय उत्पादनात द्वितीयक व्यवसायांचा हिस्सा कोणत्या देशात जास्त आहे ?
- (4) ब्राझीलमध्ये कोणत्या व्यवसायात जास्त लोकसंख्या कार्यरत आहे ?
- (5) स्थूल आंतरदेशीय उत्पादनात तृतीयक व्यवसायातील ब्राझीलचे योगदान भारतापेक्षा कितीने जास्त आहे ?
- (6) भारतात तृतीयक क्षेत्रातील कार्यरत लोकसंख्येची टक्केवारी किती ?

7. खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) :

8

- (1) क्षेत्रभेट म्हणजे काय ? क्षेत्रभेटीची पूर्वतयारी कशी कराल ?
- (2) स्वातंत्र्योत्तर काळात भारत आणि ब्राझील या देशांना कोणत्या समस्यांना तोंड द्यावे लागले ?
- (3) ब्राझील व भारताला कोणत्या पर्यावरणीय समस्यांना तोंड द्यावे लागते ?